

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **S. O.**, bývajúcej v K., zastúpenej G. v.o.s., advokátskou kanceláriou v B., proti žalovaným **1/ E. O.**, bývajúcemu v K., **2/ Ing. R. Č.**, bývajúcemu v K., **o určenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp.zn. 42 C 2/2006, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 20. októbra 2008 sp.zn. 2 Co 84/2008, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 20. októbra 2008 sp.zn. 2 Co 84/2008 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom zo 14. januára 2008 č.k. 42 C 2/2006-197 určil, že zmluva o pôžičke sumy 500 000,-- Sk uzavretá medzi žalovanými 1/ a 2/ dňa 6.6.2005 je neplatná. Uložil žalovaným spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyňu trovy konania v sume 131 445,-- Sk na účet advokátskej kancelárie, ktorá zastupovala žalobkyňu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie vo veci odôvodnil tým, že žalobkyňa preukázala v konaní naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm.c/ O.s.p.), keďže prebieha exekúcia majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne a žalovaného 1/ a týmto je ohrozené postavenie žalobkyne ako bezpodielového spoluvlastníka a iný spôsob ochrany vlastníctva nemá. Medzi žalovanými došlo 6.6.2005 k uzavretiu zmluvy o pôžičke, podľa ktorej žalovaný 2/ požičal žalovanému 1/ finančné prostriedky v sume 500 000,-- Sk. Uvedená suma bola zaevidovaná v účtovníctve žalovaného 1/, ktorú ako samostatne činná zárobková osoba viedol. Na konci roka 2005 žalovaný 1/ evidoval v účtovníctve jednak záväzok vo výške 507 280,-- Sk a tiež finančné prostriedky v hotovosti 500 000,-- Sk. V roku 2005 nie sú u žalovaného 1/ evidované žiadne výdavky súvisiace s podnikaním. Žalobkyňa tvrdila, že k uzavretiu zmluvy o pôžičke medzi žalovanými fakticky nedošlo, jej údajným uzavretím – podpísaním bol sledovaný účel poškodiť ju na jej vlastníckych právach k bytu. Pre prijatie záveru súdu, že k faktickému odovzdaniu finančných prostriedkov na základe

predmetnej zmluvy nedošlo, nedávalo vykonané dokazovanie podklad, no z vykonaných dôkazov vyplýva, že účelom uvedeného právneho úkonu bolo niečo iné ako požičanie peňazí, pretože jeho účelom bolo zabezpečenie exekučného titulu na exekúciu majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, t.j. žalobkyne a žalovaného 1/. V roku 2005 nemal žalovaný 1/ žiadne výdavky súvisiace s podnikaním a súd neuveril jeho tvrdeniam, že požičanú sumu minul na „rýchle obchody s alkoholom s vysokým ziskom“, na výdavky „z ruky do ruky“, na režijné náklady na hotely, benzín a podobne, ktorými žalovaný 1/ vysvetľoval použitie údajne požičaných peňazí. Uvedené výdavky nie sú preukázané a nie sú vedené ani v účtovnej evidencii žalovaného 1/, naopak v účtovnej evidencii boli vedené do konca roka 2005 v hotovosti v pokladnici. Napriek tomu žalovaný 1/ dňa 9.9.2005 podpísal notársku zápisnicu, v ktorej uznal nárok žalovaného 2/ z dôvodu, že poskytnutá pôžička nebola v dohodnutom čase (t.j. do mesiaca od uzavretia zmluvy) splatená a súhlasil s tým, že predmetná notárska zápisnica je exekučným titulom. Okresný súd zohľadnil pri rozhodnutí veci aj to, že medzi žalovanými je blízky priateľský a bývalý zamestnanecký vzťah, dobu uzavretia zmluvy (po podaní návrhu na rozvod manželstva medzi žalobkyňou a žalovaným 1/) úroveň vedomostí žalovaného 2/ o podnikaní žalovaného 1/ a úroveň vedomostí žalovaných o rozdieloch pri vymáhaní plnenia záväzku od fyzickej osoby – nepodnikateľa a fyzickej osoby – podnikateľa. Možno uzavrieť, že okresný súd dospel k záveru, že zmluva o pôžičke uzavretá medzi žalovanými je absolútne neplatným právnym úkonom, lebo jeho následkom nemala byť pôžička peňazí na podnikateľské účely pre žalovaného 1/, ale zabezpečenie exekučného titulu na predaj nehnuteľnosti v rámci exekučného konania.

Krajský súd v Košiciach, na odvolanie žalovaných, rozsudkom z 20. októbra 2008 sp.zn. 2 Co 84/2008 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol a vyslovil, že náhradu trov konania účastníkom nepriznáva. Zmeňujúci výrok odôvodnil tým, že okresný súd síce použil správny právny predpis, ale nesprávne ho na daný skutkový stav aplikoval, pretože svoje skutkové zistenia založil na chybnom hodnotení dôkazov. Uzavretie zmluvy o pôžičke a následné zabezpečenie exekučného titulu formou notárskej zápisnice nemožno považovať za obchádzanie zákona, pretože ide o konanie v súlade s právnymi predpismi a z postupu žalovaných spočívajúceho v uzavretí notárskej zápisnice ako exekučného titulu nemožno vyvodit' záver, že účelom pôžičky bolo zabezpečenie exekučného titulu na predaj nehnuteľností patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne a žalovaného 1/

v rámci exekučného konania. Ani jeden z účastníkov právneho úkonu nemohol v čase uzatvárania zmluvy o pôžičke ani po podaní návrhu na vykonanie exekúcie rozhodovať o tom, akým spôsobom sa bude exekúcia vykonávať. V tom, že exekúciou môžu byť postihnuté veci patriace do bezpodielového spoluvlastníctva nemožno vidieť obchádzanie zákona alebo rozpor s dobrými mravmi. Rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov žalobkyne a žalovaného 1/ netvorí len nehnuteľnosť a hnutel'né veci nadobudnuté počas trvania manželstva v rámci spoločnej domácnosti, je potrebné tam zahrnúť aj majetok, s ktorým ten-ktorý z manželov disponuje v rámci súkromného podnikania. Akýkoľvek spôsob exekúcie, prípadne akýkoľvek spôsob vyrovnania pôžičky – vždy ide o použitie majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Na základe uvedenej zmluvy o pôžičke nemožno považovať za neplatný právny úkon podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože v konaní nebolo preukázané, aby tento právny úkon obsahom, alebo účelom odporoval zákonu, prípadne ho obchádzal, alebo sa prial dobrým mravom. Okresný súd nevyhodnotil zmluvu o pôžičke za neplatný právny úkon podľa § 37 Občianskeho zákonníka, naopak nepriamo konštatoval, že nebola naplnená podstata uvedenej zákonnej ustanovenia, teda, že neboli splnené podmienky pre určenie neplatnosti právneho úkonu z dôvodov uvedených v tomto zákonnom ustanovení, právny úkon žalovaných v konečnom dôsledku nehodnotil ani ako simulovaný právny úkon, hodnotil ho ako úkon, ktorý svojím účelom odporuje zákonu.

Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alebo napadnutý rozsudok zmenil. Uviedla, že konanie krajského súdu je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a táto skutočnosť je dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p. Poukázala na to, že v konaní boli produkované dôkazy, z ktorých možno vyvodit' pravdivosť tvrdenia žalobkyne, že k odovzdaniu peňazí medzi žalovanými nedošlo, ďalej, že žalovaný 1/ uskutočnil všetky potrebné kroky, aby si peniaze požičal nie ako fyzická osoba nepodnikateľ ale ako podnikateľ a podobne. Prejav vôle – zmluva o pôžičke medzi žalovanými nemá náležitosti predpokladané v § 37 Občianskeho zákonníka, nebol totiž urobený vážne, ide tu o tzv. absolútnu simuláciu. Dovolateľka poukázala aj na ďalšie podľa nej nezrozumiteľné časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu.

Žalovaný 1/ sa k dovolaniu nevyjadril.

Žalovaný 2/ navrhol rozsudok krajského súdu potvrdiť a dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je podané opodstatnene.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným

sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Žiadna z týchto vád nebola v dovolaní namietaná a ani nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu prepísaný, určí ho súd.

Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219), ani jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci zopakoval alebo doplnil dokazovanie.

Ak sa však odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti návrhu a jeho zamietnutiu dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Z obsahu spisu vyplýva, že krajský súd vo veci iba verejne vyhlásil rozsudok 20. októbra 2008, vo veci nevykonal dokazovanie. Pri rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných okresným súdom, no vyvodil z nich opačné závery, ako súd prvého stupňa.

Odvolací súd si tak nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je tak postihnuté vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.). K takejto vade bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď by nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. augusta 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

